

Toni López Economista i divulgador geològic

«Aquest jaciment explica com era el món a l'època dels dinosaures»

Entrevista

El jaciment de Camposines, relatiu al triàsic mitjà amb 230 milions d'anys d'antiguitat, és un dels jaciments més rellevants d'Europa, amb fòssils marins. Les restes les travessa la carretera N-420

ANTON MONNER
CAMPOSINES

Toni López és economista i treballa a l'Hospital de Mataró on dirigeix l'acció econòmica. A més és un entusiasta estudiós de geologia i ha divulgat diverses recerques geològiques ben significades, entre les quals destaca la del «Jaciment de Camposines», relatiu al triàsic mitjà. Es tracta d'un jaciment dels més rellevants d'Europa.

Sent economista de professió, com s'ha interessat d'un tema tan poc conegut i llunyà com és el Jaciment del triàsic mitjà de Camposines?

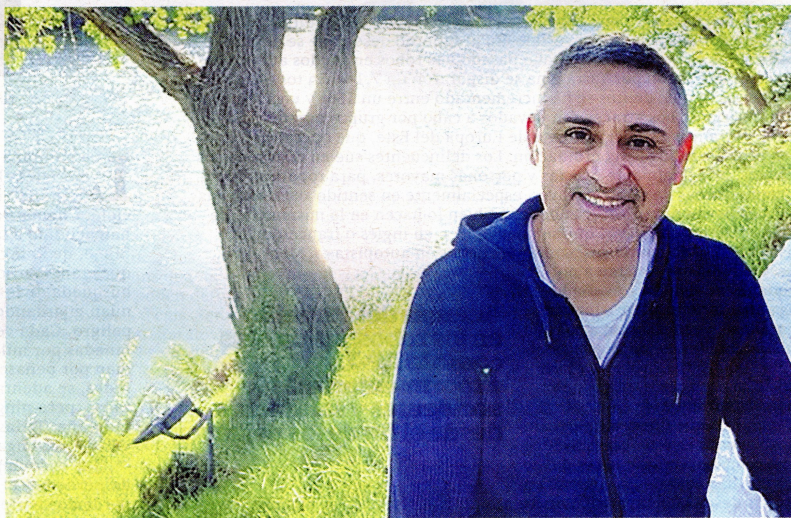
Estudiant les serralades costaneres catalanes de la geòloga Carme Virgili, en arribar a les Terres de l'Ebre, va aparèixer un meravellós mapa que indicava «Jaciment de Camposines». Es veia els diferents estrats rocosos dels éssers vius que hi van habitar. Era el Triàsic Mitjà, fa 230 milions d'anys. Avui aquestes restes les travessa l'N-420.

Com va sorgir la idea i per què enfocar l'estudi a Tortosa?

Durant uns quants anys vaig treballar a les Terres de l'Ebre i vaig començar a investigar sobre aquests temes. El material recopilat va quedar en un calaix fins que em van parlar de la beca Pepita Martí de Duran i hi vaig presentar un projecte de recerca. Tot i que hi havia algun estudi previ, encara no s'havia publicat cap monogràfic dedicat a la festa de Tortosa i a la seua àrea d'influència.

Ha canviat molt la configuració geològica de la zona?

Al Triàsic, només existia un únic continent on les temperatures eren molt més elevades. No hi havia gel als pols i el nivell del mar era més alt. A la zona oriental de la península ibèrica les aigües havien avançat fins a Sòria. Degut al moviment de les plaques tectòniques la nostra situació geogràfica estava més al sud, en el mateix meridià que Veneçuela, Somàlia o Indonèsia. A les zones emergides encara no existien ni

Toni López ha divulgat diverses recerques geològiques. FOTO: CEDIDA

flors ni l'herba, com tampoc els arbres de fulla caduca. El dia tenia 23 hores, l'any 385 dies, la lluna es trobava 2.300 km més a prop. A les nits l'estrella polar no era la que indicava el nord, hi havien estrelles que ara no existeixen i altres que ara coneixem. Era un altre món en tots els sentits, situat en un mar tropical.

Ens pot explicar de què es tracta aquest jaciment?

El jaciment explica el món que existia en aquesta zona a l'inici del mesozoic, la nomenada era dels «dinosauris». Era un món que es recuperava de l'extinció massiva més important que ha patit la biosfera terrestre i que havia fet desaparèixer més del 80 % d'espècies marines i un 70 % dels vertebrats terrestres. Després de milions d'anys la vida tornava a les zones emergides i també en els mars. Camposines i tota Tarragona estava situada en una plataforma marina poc profunda proliferant animals de tota mena: Ceratites, ammonites (coralls),

braquiòpodes, equinoderms (eriçons), peixos, rèptils marins, entre altres.

La gent de la zona n'hem sentit parlar ben poc que a la mateixa N-420 es poden veure fòssils marins de milions d'anys estampats a la roca.

La zona més fàcil per l'observació és de Móra passant el Coll del Guix i gairebé arribant a Camposines, la carretera travessa un gran pont, i a la dreta s'observa un pla inclinat, excavat per eixamplar la calçada, on ressalten diferents tipus de «cloïsses», esquelets de belemnites (calamar), restes d'eriçons de mar, camins a l'antiga sorra, ara petrificada, realitzats per invertebrats, etc. I preferentment visibles al sol del migdia.

Quins foren els descobridors i els investigadors?

L'indret de Camposines és conegut internacionalment, des de la segona meitat del segle XIX en l'àmbit geològic i paleontològic. La primera menció és de 1854 i hi ha qua-

tre més al segle XIX i d'abans de la guerra civil existeixen tres publicacions més a la premsa geològica especialitzada, on apareixen el mar tropical de principis del Mesozoic ple de vida. Es va valorar com un gran descobriment per a entendre aquell període. Eixamplant la carretera N-420 es va destrossar. Semblava que aquí havia finalitzat la glòria del jaciment però a 1988 Rafael Miravall publicà un article sobre la fauna Triàssica de Camposines, on es refereix a pedreres abandonades properes on s'estan trobant molts animals marins fòssils i peixos increïblement sencers. L'Institut Català de Paleontologia ha realitzat diferents prospeccions trobant peixos amb un estadi de conservació excepcional.

Existeixen altres jaciments semblants a aquests a la zona?

Efectivament, a Tarragona hi ha d'altres jaciments triàssics de gran categoria. Un d'ells correspon als penya-segats de La Riba, que són impressionants esculls de corall de

roca dolomítica, l'origen d'aquest nom ve dels Alps Dolomites que presenten els mateixos esculls de corall i de la mateixa datació temporal. L'altre jaciment correspon al de les pedreres d'Alcover on existeix el magnífic museu, amb una àmplia col·lecció de fòssils.

Els peixos i altres animals que s'hi veuen s'han extingit?

La majoria s'han extingit, i ara tenim cocodrils, tortugues i grànates. Un gran sorpresa es va produir el desembre del 1938, quan un dels peixos d'aquests jaciments, el celacant, va ser localitzat en unes feines de pesca. Al Triàsic portava 200 milions d'anys entre nosaltres i es creia que feia desenes de milions d'anys que s'havia extingit, però es va trobar un exemplar viu a Sudàfrica. En les darreres dècades, s'han trobat diferents exemplars per la zona Sud-oriental d'Àsia i Àfrica. És un peix d'aletes lobulades que aquestes extremitats es connecten amb els primers animals que van desenvolupar potes. El celacant pertany a la família dels primers colonitzadors terrestres i és un parent llunyà nostre. Les darreres recerques han indicat que «camina» pel llit marí i que, a les seves etapes embrionàries, desenvolupa pulmons.

Per què és un tema tan poc conegut?

Crec que és poc conegut perquè sovint sense adonar-nos en menyspreem autèntiques meravelles. Aquest jaciment és important perquè demostra que, després de la crisi ambiental més important que ha patit el planeta, la vida va tornar amb més força encara. Ens hauria que fer reflexionar sobre el que fem nosaltres, ara amb la Mare Terra. Pot arribar a desaparèixer la nostra espècie però el planeta sobreviurà sense nosaltres.

Podria ser aprofitat com un al·licient turístic?

Crec que sí ho podria ser. La destrossa de la corba de la carretera antiga ha deixat un talús inclinat i un xamfrà que permet aparcar cotxes i facilita l'observació.